

8

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет філології й журналістики імені Михайла Стельмаха

Кафедра української літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

з науково-педагогічної роботи

проф. Блажко О. А.

« 19 » _____ 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА І ВІЙНА: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра

галузі знань 03 Гуманітарні науки

спеціальності 035 Філологія

предметної спеціальності 035.01 Українська мова та література

додаткової предметної спеціальності 014.028 Середня освіта (Мова і література (польська))

освітньо-професійна програма Філологія. Українська мова та література.
Середня освіта. Мова і література (польська)

Вінниця – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Художня література і війна: український вимір» для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра за спеціальністю 035 Філологія, предметною спеціальністю 035.01 Українська мова та література, додаткової предметної спеціальності 014.028 Середня освіта (Мова і література (польська)).

Освітньо-професійні програми Філологія. Українська мова та література. Середня освіта. Мова і література (польська).

Мова навчання – українська

«26» червня 2024 р. 15 с.

Розробник: **Поляруш Н. С.** доцент кафедри української літератури, кандидат філологічних наук, доцент

Рецензенти:

1. Віннічук А. П., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури.
2. Ткаченко В. І., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української літератури.

Протокол від «26» червня 2024 р. № 12

Завідувач кафедри
української літератури

(підпис)

доц. А.П. Віннічук

«26» червня 2024 р.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії факультет філології й журналістики імені Михайла Коцюбинського.

Протокол від «19» серпня 2024 р. №1

Голова НМК

доц. Кухар Н.І.

(підпис)

«19» серпня 2024 р.

Погоджено:

Гарант освітньої програми
«19» серпня 2024 р.

В. І. Ткаченко

1. Опис навчальної дисципліни «Художня література і війна: український вимір»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціальність, спеціалізація, додаткова спеціалізація/ спеціальність / предметна спеціальність, освітня (освітньо-професійна або освітньо-наукова) програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість кредитів - 3 Кількість кредитів на поточний навчальний рік - 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	Вибіркова	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) _____ год. сам. роб.	Спеціальність 035 Філологія Предметна спеціальність 035.01 Українська мова та література Додаткова предметна спеціальність 014.028 Середня освіта (Мова і література (польська)) Освітньо-професійна програма Філологія. Українська мова та література. Середня освіта. Мова і література (польська)	РІК НАВЧАННЯ:	
		1-й	
Загальна кількість годин – 90 Кількість годин на поточний навчальний рік – 90 Кількість годин на 1-й семестр - 90		СЕМЕСТР	
		2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних – 2,1 самостійної роботи здобувача – 3,2</i>	Ступінь вищої освіти: бакалавр	ЛЕКЦІЇ	
		18 годин	
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		18 годин.	
		ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ	
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
		54 години	
		ВИД КОНТРОЛЮ: залік	

ПРИМІТКА:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 % / 60 %

2. Мета, завдання, компетентності та результати навчання

2.1. Мета навчальної дисципліни «Художня література і війна: український вимір») - дати студентам цілісне уявлення про художнє осмислення Другої світової та російсько-української війни в українській літературі ХХ-поч. ХХІ століття; визначити особливості її розвитку, розмаїття творчих індивідуальностей митців; охарактеризувати твори різних жанрів з точки зору сучасної оцінки важливих літературних та громадсько-політичних явищ.

2.2. Завдання дисципліни:

- надати студентам системне розуміння тенденцій розвитку української літератури воєнної тематики ХХ – поч. ХХІ століття;
- сформувати вміння застосовувати основи теоретико-літературного інструментарію;
- осмислити філософські, ідеологічні, етичні й естетичні погляди письменників на розвиток літератури означеної тематики;
- здійснювати аналіз художніх творів воєнної тематики методом рецептивної естетики та рецептивної поетики;
- сформувати навички застосовувати отримані компетентності у вирішенні конкретних аналітичних і дослідницьких завдань щодо літературного процесу.

2.3. Компетентності

2.3.1. Загальні компетентності

ЗК 1 Здатність до образного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2 Здатність застосовувати на практиці набуті теоретичні знання.

2.3.2. Фахові компетентності

ФК 1 Знання та розуміння основних шляхів й закономірностей розвитку української літератури;

ФК 2 Здатність визначати специфіку суспільно-історичного контексту розвитку української літератури воєнної тематики від давнини до сьогодення;

ФК 3 Здатність давати стильові характеристики кожного періоду української літератури;

ФК 4 Здатність оцінювати та визначати роль і місце письменника в літературному процесі доби;

ФК 5 Здатність проводити літературознавчий аналіз художніх текстів тексти, визначених програмою;

ФК 6 Здатність використовувати здобутки української та світової літератури для формування національної свідомості здобувачів;

ФК 7 Здатність працювати в команді;

ФК 8 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

2.4. Результати навчання за освітньою програмою

ПРН 1 Вміння опрацьовувати літературно-критичні праці й користуватися довідковою літературою;

ПРН 2 Вміння характеризувати кожен з періодів українського письменства в суспільно-історичному контексті й обґрунтовувати причину їх зміни;

ПРН 3 Вміння осягати сутність культурно-історичних феноменів літературних надбань від давнини до сьогодення;

ПРН 4 Вміння визначати культурно-історичну цінність творів українського письменства в контексті світової літератури;

ПРН 5 Вміння з'ясовувати культурно-історичну функцію твору та його автора в сфері національної й світової літератур;

ПРН 6 Вміння упорядковувати, оцінювати, аналізувати, порівнювати художні твори, опираючись на здобуті знання;

ПРН 7 Вміння виробляти та відстоювати власну позицію під час розв'язання літературознавчої проблеми шляхом ведення дискусії.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ І. Передісторія українського визвольного духу.

Тема 1. Вступ. Війна як каталізатор для розвитку української літератури

Інформаційний обсяг теми. «Слово о полку Ігоревім» – героїчна поема кінця XII ст., одна з найвідоміших пам'яток зрілого Середньовіччя. Історична основа та ідея твору. Головний образ «Слова о полку Ігоревім» – образ Руської землі. Образи руських князів. Образ Ярославни. «Золотослов» Святослава – справжній маніфест миру і доброщирісних стосунків, полум'яний заклик до об'єднання во ім'я слави і міці рідної держави, в ім'я процвітання і добробуту народу.

Тема 2. Творчість Тараса Шевченка – духовна основа формування сучасної української нації, джерело національно-політичної свідомості. Інформаційний обсяг теми. Визвольна боротьба українського народу проти загарбників і поневільників у творах «Тарасова ніч» (1838), «Іван Підкова» (1839), «Гайдамаки» (1842). Нове звучання мотивів визвольної боротьби у творах поета періоду «Трьох літ» (1843 – 1845). Роздуми Т. Шевченка про історичну долю України, наскрізь негативна оцінка Переяславської ради, виступ проти гнобительської політики російської імперії заклик до революційної боротьби у поемі-містерії «Великий льох». Сатиричне змалювання жорстокості російського царизму у поемі «Сон» (1844) Т. Шевченка. Осуд гнобительської політики Російської імперії й заклик пригноблених народів до боротьби у поемі «Кавказ» (1845). Послання Т. Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...» (1845) – вдумливий поетичний аналіз суспільно-політичного й національно-культурного життя в Україні. Поема «Єретик» (1845) як алюзія на адресу російського імперіалізму. Осуд самодержавно-кріпосницького ладу та поневолення уярмлених російською імперією у творах періоду заслання («Полякам», «У Бога за дверима стояла сокира»). Незакінчена поема «Юродивий» (1857) – гостра сатира, спрямована проти російського самодержавства. Мрії про вільне життя народу після перемоги над сучасними поетові «владаками» російського імперства («Ісаїя. Глава 35», «Осії. Глава XIV» (1859).

Тема 3. Драматична поема Лесі Українки «Бояриня»

Інформаційний обсяг теми. Концептуальне філософсько-естетичне осмислення проблем національної історії у драматичній поемі Лесі Українки «Бояриня» (1910). Характер патріотичного матеріалу.

Розділ II. Українство у Другій світовій війні: літературно-художній дискурс

Тема 1. Українська нація перед викликом історії. Інформаційний обсяг теми.

Поява патріотичних віршів, статей українських поетів. Короткочасне творче осяяння П. Тичини: філософське осмислення подвигу і безсмертя народу в поемі «Похорон друга». Концентрація патріотизму, незнищенності народу в поезії «Я утверждаюсь».

Натхнення патріотика Максима Рильського: «Слово про рідну матір», «Неопалима купина». Образ України у поемі-видінні «Жага».

Полум'яна громадянська лірика часів Другої світової війни В. Сосюри: «В години гніву», «Під гул кривавий», «Лист до земляків». Змалювання образу Батьківщини у вірші «Любіть Україну», гостра критика твору у повоєнні роки.

Історична поема «Данило Галицький» (1942) Миколи Бажана: героїчний пафос твору, віра у перемогу над ворогом. Цикли «Сталінградський зошит», «Київські етюди»: особистісні художні спостереження автора, насичені філософічністю і справжнім психологізмом.

Творчість А. Малишка часу воєнних лихоліть: закличне звучання циклу «Україно моя» (1942), трагічні картини поневоленої загарбниками України, патріотизм, віра в перемогу над ворогом.

Тема 2. Жанрово-стильове розмаїття української прози воєнної доби **Інформаційний обсяг теми.**

Головна тема української прози – тема Батьківщини, у силовому полі якої і поширені соціально-політичні аспекти, трактовані в дусі тогочасної тоталітарної ідеології, і аспекти духовно-історичні, пов'язані з Батьківщиною-Україною, терзаною ворогом. Воєнна проза письменників старшого покоління: Юрій Яновський «Жива вода», Леонід Первомайський «Атака на Ворсклі», Олекса Кундзіч «Дорога на Крем'янець» та інші.

Творчість О. Довженка періоду Другої світової війни. Монументально-романтична мала проза («Стій, смерть, зупинись», «Відступник», «На колючому дроті», «Ніч перед боєм», «Мати»). Кіноповість «Україна в огні» (1943) як вияв духовного опору митця тоталітарному режиму. Діалогічний характер осмислення національного буття. Змалювання трагічної долі

українського народу і глибока віра в його остаточну перемогу. Перегук кіноповісті з нинішніми подіями російсько-української війни. Заборона твору і репресії проти його автора. «Щоденник» О. Довженка як протестна модель, яскравий документ епохи, що вражає правдивістю, сміливістю оцінок, глибиною філософських спостережень, патріотичною насиченістю.

Реальність і пам'ять війни у творчості Олесе Гончара

Роман «Прапорonosці», його головні концепти: Віра, Надія, Любов; надмірна ідейна тенденційність і пафосність, резонерство героїв, ідея радянського месіонізму – недоліки твору, зумовлені каноном «соцреалізму». Мистецтво моделювання драматичних картин «Чорного літа» 1941 р. у романі «Людина і зброя». Гуманістична проблема твору, осудження «кривавої бойні», тоталітаризму і фашизму, зображення граничних ситуацій буття людини на війні. Художнє значення «Листів з ночей оточенських». Третє прочитання війни – роман «Циклон», його символічна назва, гуманістичний пафос, зображення героїв-екзистенціалів.

Особливості репрезентації феномену війни у щоденнику О. Гончара.

Мілітарний міф в еміграційній літературі

Роман «Людина біжить над прірвою» Івана Багряного як роман-вирок тоталітаризму й тоталітарним державам. Питання трагедії недержавного народу, сини якого воюють собі на шкоду під чужими прапорами, порушення гуманістичних проблем буття людини, сенсу історії моральної й духовної величч людини в «Огненному колі» Івана Багряного. Співзвучність твору І. Багряного з романами «На західному фронті без перемін» Е.-М. Ремарка, «По кому подзвін» Е. Т. Гемінгуей.

Тема 3. Війна у художній свідомості письменників-шістдесятників.

Інформаційний обсяг теми. Мотив «дитинства вбитого війною» в поезії Ліни Костенко. Болюче відчуття війни як страхітливого, неприродного, антилюдяного у творах поетеси «Смертельний падеграс», «Мій перший вірш написаний в окопі», «У Корчуватому, під Києвом», «Пастораль XX століття».

Зображення колізій ініціації як змужніння людської душі в трагічній ситуації війни в оповіданнях та повістях «Облога», «Климко» Григора Тютюнника, «Первінка», «Бинь-бинь-бинь» Миколи Вінграновського.

Розділ III. Художнє осмислення подій російсько-української війни в українській літературі початку XXI ст.

Тема 1. Жанрово-стильова панорама української лірики під обстрілами.

Інформаційний обсяг теми. Потужне піднесення сучасної лірики, яка живиться історичною й етноментальною пам'яттю, мотивовано чинить опір московському агресору на межі життя і смерті. Зосередження поетичного слова на конкретно предметних, особисто пережитих кожним автором реалій воєнної дійсності. Вплив на поетів зміни звичайної картини світу та усталеного способу життя, впевненості у завтрашньому дні. Матеріалізація резистансного спротиву через енергію вистражданого Слова – закличного, риторичного. Ключові слова поезії спротиву – війна, окупація, евакуація, спротив, страждання, хата.

Творчість Бориса Гуменюка, якого війна зробила великим поетом, слово якого сильне, нещадне та відверте: («Я так тішуся, коли вбиваю», «Якого легше, коли вмирають чоловіки»). Велика та справжня любов поета до життя, дух воїна, віра у перемогу – основні мотиви творчості поета і воїна.

Вірші поетів-тероборонівців **Юрія Матевощука, Сергія Татчина, Ігоря Астапенка.**

Армійські хоку **Артема Полежаки**, їх бурлескно-травестійна манера. Короткі тексти **Дмитра Мамчура** (збірка «Маргіналії»), їх самоіронія, яка допомагає витримати важкий тягар війни.

Вірші про війну – 2022 **Василя Махна і Дмитра Лазуткіна.**

Війна як «невиліковна хвороба» у художньому слові **Максима Кривцова**. Збірка «Вірші з бійниці» (2023).

Творчість **Іллі Чернілевського** – сценариста, барда, перекладача, поета і воїна.

Війна очима **Гліба Бабіча** – українського поета, автора пісень, учасника російсько-української війни.

Павло Вишебаба – український поет, еко-активіст, музикант про російсько-українську війну 2022.

Ексцентризм віршів професійного військовика **Володимира Тимчука**. (антологія «На початку було Слово»).

Утвердження перемоги над смертю у творах **В'ячеслава Кондратюка** («Бабине літо»). Образ-архетип української хати у поезії **Олександра Хоменка** («Прийде той день, коли потрібно буде»).

Домінування жіночого письма. Жінки-поетки про себе, про свої відчуття й переживання, про своїх коханих, які зараз не з ними, а десь воюють; про ненависть до ворога, що несе смерть та руйнування; про любов до свого, гармонійного та звичного; про любов до природи, яка квітне на весні і красу якої не здатна знищити війна. Ідея незнищенності у сучасній поезії спротиву.

Творчість **Олени Герасим'юк** – поетеси й госпітальєрки; її «Отче наш» періоду війни, «Я – поет, який пише вірші для вбитих моїх читачів», присвячений Драматичному театру в Маріуполі.

Відображення глибоко й проникливо у поезії **Маріани Кіяновської** того, що несе із собою війна. Творення поеткою майстерних герметичних віршів.

Поезії про війну 2022 року **Ярини Черногуз** – поетеси, волонтерки, розвідниці Збройних Сил України; учасниці російсько-української війни.

М'яке та емоційно стримане письмо **Катерини Калитко**. Перехід геометричної образності віршів поетеси у фольклорну.

Вірші поетки-волонтерки **Галини Крук**. Промовистість та значущість текстів про смерть на війні, «яка ходить і збирає свої криваві жнива і яку можна уникнути; тема долі-«кулі, що летить у тебе вічність».

Внутрішній монолог з Богом **Мар'яни Савки** («Оптика Бога», «Сине Маріїн, не слухай порад»).

Внутрішній спротив поезії **Юлії Мусаковської**, її бачення того, що мають робити люди, які залишаються в тилу; міркування щодо мови в час війни («Мово моя солов'їна, в'язанка дров»).

Проблема втрати мови в час війни у поезії **Емми Євтушенко** («#BuchaMassacre»).

Здатність Природи витримати те, що з собою принесла війна у поезії **Оксани Забужко** («Красногруда»)

Особиста екзистенційна долученість до війни **Катерини Міхаліциної** («Вона часом плаче наввипередки»). Тема людських страждань, які приносить війна, у творчості поетки («Радість моя тиха»).

Переживання жінки, чоловік якої перебуває на фронті, у поезії **Ірини Цілик** («Ми з тобою – сполучені посудини»).

Тема війни в її культурній обумовленості у вірші **Оксани Осмолівської** «Українська дитина замучується, коли виростає».

Вірші **Юлії Ілюхи** про життя біженців, що волею обставин опинилися в Західній Європі («Біженко, твої ноги обійшли пів Європи»).

Тема 2. Війна в українській прозі початку XXI століття.

Інформаційний обсяг теми. **Василь Шкляр** – український письменник, політично-громадський діяч. Особливості світобачення митця. Роман «Чорне Сонце» (повна назва «Чорне Сонце або Дума про братів азовських») (2015). Історія написання роману, присвята. Тема твору змалювання трагічних подій російсько-української війни очима бійця полку «Азов». Проблематика роману. Майстерність творення образів.

Творчість Сергія Жадана – поета, прозаїка, драматурга, есеїста, перекладача, голосу українського Сходу, волонтера. Роман «Інтернат», його правдивість і переконливість. Проблематика твору: що таке війна, апатія, страх, відвага, відповідальність. Основа роману – особисті спостереження людини, що перебувала по той бік фронту. **П'єса «Хлібне перемир'я» (2020) Сергія Жадана.** Автор про п'єсу. Проблематика твору: історія одної смерті як історія цілого покоління, історія стосунків між дітьми і батьками, історія зради й недовіри. Вдале поєднання у творі комізму й трагізму.

«Доця» (2019) – дебютний роман української письменниці **Тамари Горіха Зерня**. Авторка про свій твір. Художнє осмислення у романі подій 2014 року у Донецьку. Донбас як точка обнуління, місце сили, де прозвучали найважливіші запитання. Особливості моделювання образу головної героїні.

«Маріупольський процес» (2015) Галини Вдовиченко. Сюжет твору, його нестандартність, символічність назви. Універсальність і архетипність образної конструкції твору. Непередбачуваність розв'язки. «Маріупольський процес» – яскравий приклад якісної мелодрами, який засвідчує формування в сучасному письменстві особливого тексту, присвяченого подіям АТО та війни на Сході.

«Оголений нерв» (2015) Світлани Талан – розповідь про мирне й спокійне життя, міцну родину, вірних друзів. Основна проблема – руйнівна сила війни, яка роздирає навпіл усі зв'язки, і рідні люди, і вірні друзі стають ворогами. Роман в оцінці літературної критики.

Книга «Довгі часи» (2017) Володимира Рафєєнка – розмова про війну на новому метафоричному і сюрреалістичному рівні. Показ абсурдності «руського мира», окупації як надто болючої історії.

Поява нових жанрів в українській літературі про війну: збірка оповідань «Безодня» колишнього бійця 93-ої бригади **Влада Сорда**. Химерне поєднання у творах збірки гоголівської містерії з голлівудськими горорами. «Безодня» – це книга застереження про те, що війна – це жах без меж.

Роман «Цуцик» Віталія Запеки. Фронт очима собаки, цуцика. Гуманістичний пафос твору. Осуд роману за неприпустимий спосіб зображення війни.

Тема 3. Українська драматургія повномасштабної війни

Інформаційний обсяг теми. Драматургічні версії війни 2014-2021 рр.: проблематика, наративи. Різні драматургічні інтерпретації війни на Донбасі.

Створення нового українського пантеону воїнів-захисників: «OTVETKA@UA» **Неди Нежданой**, «Люди і кіборги» **Олени Пономаревої** та **Дарії Фертіліо**.

Проблеми української / неукраїнської ідентичності: «Погані дороги» **Наталки Ворожбит**, «Хлібне перемир'я» **Сергія Жадана**, «Кицька на спогад про темінь» **Неди Нежданой**.

Драматичний дискурс про війну для дітей і підлітків. Драматургія як робота з травмами дітей: «Коти-біженці» **Марини Смілянець** та **Людмили Тимошенко**, «Смак сонця» **Олександра Вітра**, «Дивна весна» **Олега Михайлова**.

Головні творці літератури про війну – її безпосередні учасники.

4. Структура навчальної дисципліни

«Українська література і війна: національний вимір»

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	зокрема					усього	зокрема				
		ЛК	ПЗ	ЛЗ	ІЗ	С.Р.		ЛК	ПЗ	ЛЗ	ІЗ	С.Р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1 Передісторія українського визвольного духу												
Тема 1. Вступ	10	2	-			8						
Тема 2. Творчість Т. Шевченка – духовна основа формування сучасної української нації, джерело	12	2	2			8						

національно-політичної свідомості												
Тема 3. Драматична поема Лесі Українки «Бояриня»	10	-	2			8						
Разом за розділом 1	32	4	4	-	–	24						
РОЗДІЛ 2 Українство у Другій світовій війні: художній дискурс												
Тема 1. Українська нація перед викликом історії	6	-	-			6						
Тема 2. Жанрово-стильове розмаїття української прози воєнної доби	20	6	4			10						
Тема 3. Війна у художній свідомості письменників-шістдесятників	6	-	2			4						
Разом за розділом 2	32	6	4			20						
РОЗДІЛ 3 Художнє осмислення подій російсько-української війни в українській літературі початку XXI століття												
Тема 1. Жанрово-стильова панорама української лірики під обстрілами	12	4	4			4						
Тема 2. Війна в українській прозі початку XXI століття	9	2	4			3						
Тема 3. Українська драматургія повномасштабної війни	5	2	-			3						
Разом за розділом 3	26	8	8			10						
УСЬОГО ГОДИН	90	18	18			54						

Примітка: ЛК – лекції; ПЗ – практичні заняття; ЛЗ – лабораторні заняття; ІЗ – індивідуальні заняття; ІНДЗ – індивідуальні навчально-дослідні завдання

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Вступ. Війна як каталізатор для розвитку літератури	2	
2.	Три прочитання війни у творчості Олеся Гончара	2	
3.	Багатогранна творчість О. Довженка періоду Другої світової війни та її перегук з подіями сучасної російсько-української війни	2	
4.	Художнє осмислення російської-української війни в українській прозі початку ХХІ ст.	4	
5.	Українська поезія часу російсько-української війни: проблематика, образи	4	
6.	Спротив російській агресії в українській драматургії початку ХХІ ст.	4	
УСЬОГО ГОДИН		18	

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Творчість Т. Шевченка – духовна основа формування сучасної української нації, джерело національно-політичної свідомості	2	
2.	Українська поезія періоду Другої світової війни: проблеми, образи.	2	
3.	Кіноповість «Україна в огні» О. Довженка і її перегук з подіями російсько-української війни	2	
4.	Зображення колізій ініціації як змужніння людської душі в трагічній ситуації війни в оповіданнях та повістях «Облога» і «Климко» Григора Тютюнника та «Первінка», «Бинь-бинь-бинь» Миколи Вінграновського	4	
5.	Змалювання трагічних подій російсько-української війни в романах «Чорне Сонце» Василя Шкляра, «Доця» Тамари Горіха-Зерня	2	
6.	Російсько-українська війна у житті та творчості Сергія Жадана	2	
7.	Провідні мотиви й образи поезії періоду російсько-української війни	4	
УСЬОГО ГОДИН		18	

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

8. Теми індивідуальних завдань

Не передбачено навчальним планом.

9. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Вступ. Передісторія українського визвольного духу. «Слово о полку Ігоревім» – маніфест миру, доброщирісних	10	

	стосунків, полум'яний заклик до об'єднання во ім'я слави і міці рідної держави, її процвітання.		
2.	Концептуально-філософське осмислення проблем національної історії в драматичній поемі «Бояриня» Лесі Українки	8	
3.	Три прочитання Другої світової війни у творчості Олеса Гончара	8	
4.	Мілітарний міф війни у творчості Івана Багряного (роман «Людина біжить над прірвою», повість «Огненне коло»)	6	
5.	Художнє осмислення російсько-української війни в українській поезії початку ХХІ ст.: проблематика, образи.	6	
6.	Тема російсько-української війни у рефлексіях Андрія Кокотюхи, Світлани Талан, Галини Вдовиченко	4	
7.	Образ воїна у творчості українських поетів початку ХХІ ст.	6	
8.	Російсько-українська війна у щоденниках, есеях сучасних українських письменників-воїнів.	6	
УСЬОГО ГОДИН		54	

10. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Примітка. Не передбачено навчальним планом.

11. Методи та технології навчання

Спосіб організації практичної та теоретичної діяльності здобувачів під час вивчення «Українська література і війна: національний вимір» зумовлений закономірностями й особливостями змісту навчального предмета. Будуть використані такі *методи навчання*:

- 1) за характером подачі викладення навчального матеріалу: словесні, наочні, практичні;
- 2) за організаційним характером навчання: методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю та самоконтролю у навчанні; бінарні (подвійні) методи навчання;
- 3) за логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

Технології навчання: пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, диференційоване навчання.

12. Критерії та методи оцінювання

Методи контролю забезпечують одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення у навчально-пізнавальній діяльності здобувачів і про ефективність засвоєння навчального матеріалу.

Під час перевірки ефективності взаємодії між викладачем і здобувачем буде використано такі методи контролю:

- метод усного контролю (індивідуальне опитування, фронтальна перевірка, групова перевірка);
- метод письмового контролю (контрольна робота, метод практичної перевірки, метод тестового контролю).

За місцем у навчальному процесі буде використано такі види контролю: попередній, поточний, тематичний, підсумковий.

**Критерії оцінювання
(за 100-бальною системою)**

Оцінка за шкалами ЄКТС, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень здобувача
A 90-100 балів ВІДМІННО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності. Здобувач проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання. Здобувач спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення. Здобувач проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.	ВИСОКИ Й
B 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні. Здобувач володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань студент спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь. Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій. Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.	
C 75-79 балів ДОБРЕ	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях. Здобувач усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком. Здобувач спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо. Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.	ДОСТАТ НІЙ
D 60-74 балів ЗАДОВІЛЬНО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок. Навчально-пізнавальна активність здобувача є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів саморозвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.	ЗАДОВІЛ ЬНИЙ
E 50-59 балів ДОСТАТНЬО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.	НИЗЬКИ Й
Fx 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬНО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.	НЕЗАДО ВІЛЬНИЙ

F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання окремих методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється лише у ситуаціях зовнішнього примусу.	
--	--	--

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																		Підсумковий контроль (за лік)	Загальна кількість балів
РОЗДІЛ 1						РОЗДІЛ 2						РОЗДІЛ 3							
T1		T2		T3		T1		T2		T3		T1		T2		T3			
Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	Ауд	СР.	20	100
5	4	5	3	5	4	5	4	5	5	5	4	5	3	5	4	5	4		

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за розширеною шкалою
		Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики
90-100	A	ВІДМІННО
80-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	C	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОBOB'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ

14. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча навчальна програма дисципліни.
3. Плани лекційних занять.
4. Плани практичних занять.
5. Плани самостійної роботи.
6. Конспекти лекції дисципліни.
7. Індивідуальні завдання.
8. Питання і завдання до поточного контролю.
9. Питання до підсумкового контролю.

15. Рекомендована література

Основна

1. Бондарева О. *Війна за ідентичність, або проговорювання і прийняття себе у драмі Неди Нежданой «Кицька на спогад про темін»*. URL: <http://www.kurbas.org.ua/projects/almanah17/08.pdf>
2. Гардінг Люк. *Вторгнення. За лаштунками кривавої війни Росії та боротьби України за виживання*. Київ, 2023. 352 с.

3. Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції: збірник наукових праць / За заг. ред. В. Курило, С. Савченко, О. Караман. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. 383 с.
4. Гнатюк О. Нове обличчя української літератури. Між літературою і політикою. Київ : Дух і література. 2012. С. 128–133.
5. Гриневич В. Міт війни та війна мітів. Критика. 2005. Ч. 5. С. 4–10.
6. Захарчук І. Війна і слово (мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму): Монографія. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2008. 406 с.
7. Захарчук І. Друга світова війна: досвід історії – досвід літератури. *Слово і Час*. 2007. № 6. С. 15–24.
8. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XXI ст. У десяти томах. Том сьомий Випробування репресіями і війною. Київ : Видавництво «Академія», 2020. 528 с.
9. Ковалів Ю. Кілька штрихів до сучасної лірики під обстрілами. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/culture/2022/07/05/112454.html>
10. Коцарев О. Сім книг про Майдан і Війну. Ще не осмислення, але ретельна фіксація реальності: огляд. URL: <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/62544>.
11. *Літературознавча* енциклопедія : У 2-хт. / Авт.-уклад. Ю. Ковалів. Київ: Академія, 2007. Т. 1. 607 с. Т. 2. 622 с.
12. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. Брустурів : Discursus, 2022. 228 с.
13. Романенко Л. Сучасна війна у творчості українських письменників і спогадах учасників. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 4. Т. I. С. 117–121.
14. Рябченко М. Комбатантська проза в сучасній українській літературі: жанрові та особливості. *Слово і час*., 2019. № 6, С. 62-73.
15. Скоростецький В. Ганна Сорокіна та Марина Рябченко: ветеранська література – це правда про війну та можливість подивитися на своє життя під іншим кутом. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/01/ganna-skorina-ta-maryna-ryabchenko-veteranska-literatura-cze-pravda-pro-vijnu-ta-mozhlyvist-podyvytysya-na-svoje-zhyttya-pid-inshym-kutom>

Додаткова

1. Війна 2022. Есеї, поезія, щоденники – Львів. Видавництво старого Лева. Варшава «Нова Польща». 2022. 438 с.
2. Вічність трива цей день. Художні хроніки війни. Тернопіль, видавництво «Джура», 2023, 444 с.
3. Денисюк С. «Вау! Це ж треба!»: новий детектив від Кокотюхи. URL: http://bukvoid.com.ua/events/ukraine/2019/02/27/145016.html?fbclid=IwAR3UAXbijJ4zBTY9s_18D8bcVw6fwxht4MA3zWgcyslyf6TBSchLWeFJHk
4. Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 718 с.
5. Дзюба І. Чорний романтик Сергій Жадан. Київ : Либідь, 2017. 112 с.
6. Кошелівець І. О. Довженко. Спроба творчої біографії. *Українська мова і література*. 1998. № 25. С. 23–32., № 28. С. 25–38., № 41. С. 20–33, № 46. С. 25–37.
7. Мироненко Ю. На лінії найбільшого опору: Проза Івана Багряного («Тигролови», «Сад Гетсиманський», «Людина біжить над прірвою», «Огненне коло»). *Мироненко Ю. Місія. Проблеми національної ідентичності в українській прозі 40-х – 50-х років ХХ століття*. Кіровоград, 2009. С. 154–176.
8. Неназвана війна. Київ : Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса, 2023. 506 с.
9. Поміж сирен. Нові вірші війни / Упорядник Остап Сливинський. Харків : Vivat. 2023. 495 с.
10. Сливинський О. Поміж сирен. Нові вірші війни. Київ, 2023. 496 с.
11. Філоненко С. «Маріупольський процес» Галини Вдовиченко в контексті сучасної літератури про АТО : *Наукові записки Бердянського державного педагогічного*

університету. Сер.: Філологічні науки. 2015. Вип. 8. С. 135–140. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2015_8_20

16. Інформаційні ресурси в Інтернеті

URL-адреси сайтів української літератури

Електронна бібліотека «DIASPORIANA». Проект зі збереженням інтелектуальної спадщини української еміграції

Українська література <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Архів журналу «Слово і час»

<https://il-journal.com/index.php/journal/issue/archive>

Архів журналу «Дивослово»

<https://dyvoslovo.com.ua/archive>

Українська літературна газета

<https://litgazeta.com.ua>

Кур'єр Кривбасу

<https://uk.wikipedia.org/wiki>

Сайт центру Леся Курбаса:

<http://www.kurbas.org.ua/projects/almanah17/08>.